

R a i n M i k s e r

TLÜ kasvatusteaduste instituudi direktor, vanemteadur

Kas haridusfundamentalism või miski muu?

Samal teemal: "Haridusfundamentalism toodab harimatust"

Noore mehe mure Eesti hariduse käekäigu pärast väärrib tunnustust. Samas on raske öelda, kui adekvaatselt on tänase Eesti hariduse ja kooli hädasid artiklis kirjeldatud ning kui võrd on nende põhjuseks haridusfundamentalism, kui võrd miski muu.

Ootused artiklile kruvis kõrgeks lootus saada lõpuks teada, kes nimelt ja kuidas on Eesti hariduse probleemides ja haridusfundamentalismi vohamises süüdi. On see mõni poliitiline erakond? Ülikoolid? Teatava tasandi haridusametnikud? Või veel keegi teine? Sellele küsimusele artikkel paraku vastust ei anna ning nii jääb selgusetuks, kes õigupoolest peaks end süüdi tundma.

Artiklis rõhutatakse haridusuuringute ja teadusliku analüüsi tähtsust. Kahjuks ei selgu, millistele allikatele tugineb autor ise oma suure hulga – valdavalt kriitiliste – hinnangute andmisel Eesti koolile. Kaugel sellest, et kõik Hariduses avaldatu saaks või peaks põhinema täiemahulistel rangetel teadusuuringutel. Ent seda enam oodanuks autori enese sisulisi põhjendusi ning analüüsi oma väidete kinnituseks. Tahtnuks näiteks väga teada, kes on see, kes ei pea uuringuid koolis tegelikult toimuva kohta vajalikuks. Oleks see nii, tunneksin end ameti tõttu paratamatult kaasvastutajana. Tõsi, võib polemiseerida läbiviidud uuringute kvaliteedi, fookuse, proportsionaalse rahastatuse ja veel paljude näitajate üle. Et neid uuringuid aga vajalikuks ei peeta, sellega ei saa vähemasti ülikooli esin-

dajana kuidagi nõustuda. Pealegi leidub piisavalt samalaadselt kriitikat ka Lääne-Euroopa suurte riikide haridusuuringute kohta, olgu näiteks inglase John Wilsoni „Dumbing down educational research“ ajakirjas Educational Research 2003. aastast. Et olukord Eestis ses osas teisest riikidest hullem oleks, vajab seega igal juhul täiendavat argumenteerimist.

Mõnevõrra on artikkel näide üldisest tendentsist näha kogu Eesti haridust ja kooli läbi mustade prillide. See on seda ahvatlevam, et alati leiab midagi, mille üle on põhjust kurta. Loodetavasti ei ole see Trõneri artiklis taotluslik ning teatud nurgad lihtsalt vajavad aja jooksul lihvimist. Kas tõesti jääb autor oma sõnade juurde, väites, et ainsatena Baltimaades pole me suutnud välja anda ühtegi haridusklassikut (lk 19)? Kui selle all mõeldakse suurte hariduskorüfee-de teoste väljaandmist eesti keeles, siis kontrollida võiks seda fakti kas või raamatukogude Esteri kataloogi vahendusel. On nii Popperi, Russell, Kuhni, Piaget' kui ka Heideggeri teoseid – muidugi kaugeltki mitte kõiki –, kui nimetada ainult mõnesid suurtest klassikutest. Veelgi julgemalt kõlab väide, et viimase paarikümne aasta jooksul pole Lääne haridusfilosoofias ja teaduskirjanduses ilmunud ühtki teksti, mis oleks käsitanud läänelikku kooli kui positiivset nähtust (lk 17). Isegi kui lugeja vastuargumendi-na ühtegi niisugust nimetada ei oska, tähendaks selline väide, et autor ise on lugenud läbi absoluutselt kõik viimase

kahekümne aasta haridusfilosoofilised tekstid! Rääkimata sellest, et „lääneliku kooli kui positiivse nähtuse käsitlemine“ ise vajab defineerimist.

Ja veel: kindlasti ei moodusta need rohked tsiteeritud autorid – Popper, Russell, Foucault ja teised – mingit ühtset fundamentalismivastast platvormi. Pigem tunneb filosoofia ajalugu eri autorite ja koolkondade lakkamatuid vastastikuseid süüdistusi fundamentalismis ja muudes pattudes – sageli ühes argumentiga, et vastane pole loetu sisust arugi saanud. See omakorda toetab vana tõde, et pigem loetagu vähem, ent arusaamisega.

Aga kõige selle juures on Trõneri mure haridusotsuste teaduspõhisuse ja hariduse osapoolte lugemuse ning eruditsiooni pärast sümpaatne. Selle foonil on noore autori teatav äärmuslikkus, eklektilisus ja kohati ka sisemine vastuolulisus kui mitte just põhjendatud, siis vähemasti mõistetav. Kindlasti ei ole eelnevais lõikudes öeldu katse noort autorit demotiveerida teadustöö jätkamisel, vaid väljendus veendumusest, et kõigist hädadest hoolimata on meie koolis palju sellist, mille üle uhkust tunda. Selleks – kordan väsimatult nagu papagoi – käidagu ära kas või kooliteatri festivalidel – kevadvaheajal Saaremaal ja novembri lõpus Jõgeval. Ja kindlasti oskab iga õpetaja siia veel palju lisada.